
DE PRAKTIJK VAN HET RADENSISTEEM OP HET

INSTITUUT VOOR GESCHIEDENIS

dr.a.f.mellink

De redactie wenst voor dit nummer een evaluatie van de werking van het radensysteem gedurende het afgelopen jaar, opdat de eerstejaars een beeld krijgen hoe dit "bij ons in de praktijk functioneert". Een korte historische terugblik zal bij een en ander misschien nuttig zijn.

De democratisering is op het Instituut voor Geschiedenis begonnen in 1969 met de afkondiging van de "Schets van een grondwet voor de afdeling der geschiedkundige wetenschap", dus in een vrij vroeg stadium, toen noch op universitair noch op fakultair niveau reeds nieuwe organen geschapen waren. Het regime van de Schets heeft bestaan gedurende de periode 1969-1971 en kan gekarakteriseerd worden als een vorm van getemperde democratisering (vooral wat betreft de invloed van de geleding der studenten). De Schets kende een stelsel van drie raden, evenals het thans bij ons geldende reglement. Het waren de Instituutsraad, de Studieraad en de Afdelingsraad. In de eerste hadden de studenten aanvankelijk zitting, in de laatstgenoemde telden zij eerst slechts vijf leden, alleen in de studieraad, die alle zaken van onderwijs en studieprogramma te behandelen had (het onderzoek werd toendertijd nog niet expliciet genoemd), hadden zij een even sterke delegatie als de staf (de tweede stand in de formulering van de Schets), maar dit orgaan was slechts bevoegd om voorstellen te doen aan de afdelingsraad. Tussentijds zijn de bepalingen wat aangepast bij de voortschrijdende ontwikkelingen en zo werden de studenten in de afdelingsraad sterker vertegenwoordigd en ook in de Instituutsraad opgenomen. Inmiddels werd in de loop van het jaar 1970 de inwerkingtreding van de Tussentijdse bestuursvorm op het topniveau der R.U. van Groningen voorbereid. Deze kenmerkte zich door een geest van milde progressiviteit, maar de invoering van de W.U.B. heeft aan dit intermezzo een einde gemaakt in 1972. De faculteit der letteren kreeg in 1971 zijn fakulteitsraad, gekozen door alle leden der onderafdelingen ongeacht geledingen, en heeft deze nu nog. Parallel hieraan is ook het nieuwe bestuursreglement der afdeling geschiedenis te zien, dat ongeveer in dezelfde tijd van kracht is geworden en thans dus bijna twee jaar gegolden heeft. Opgemerkt mag nog worden dat in de periode van de Schets een herziening van het studieprogramma zijn beslag heeft gekregen, waardoor dit de huidige gedaante heeft aangenomen.

De thans bestaande drie raden zijn de Instituutsraad, de Docentenraad en de Afdelingsraad (deze laatste stelt enige permanente commissies in: de studiecommissie, de commissie voor studieleiding en die voor wetenschappelijk onderzoek). De afdelingsraad beslist over vrijwel alle zaken behoudens de beoordeling van individuele studieprestaties. In dit lichaam van 18 leden zijn het

wetenschappelijk corps en de studenten beide in ieder geval door 6 leden vertegenwoordigd (het technisch-administratief personeel met 1 lid). De resterende 5 zetels zijn "vrij" in die zin dat hierover in verkiezingen zonder onderscheid in geledingen beslist wordt. In de huidige afdelingsraad hebben 9 leden van het wetenschappelijk corps en 8 studenten zitting (3 vrije zetels worden nl. door docenten ingenomen).

Ten opzichte van de oude toestand onder de Schets, waarbij geen verkiezing plaats vond, maar slechts aanwijzing of henoeming door de resp. "standen", heeft dus wel een ingrijpende herziening zich voltrokken. Anderzijds geldt op papier nog steeds een soort vetorecht der afzonderlijke geledingen (artikel 22) waarbij plotseling ook de "staf" (de oude tweede stand) weer als geleding opduikt los van de hoogleraren, die slechts ten getale van 2 in de huidige afdelingsraad aanwezig zijn. Maar in de docentenraad hebben dan weer alle leden van het wetenschappelijk corps die met het geven van onderwijs belast zijn, zonder onderscheid zitting.

Een orgaan als deze laatste kent de W.U.B. overigens noch op universitair noch op facultair of vakgroepniveau. We stuiten hier op een delicaat punt in het bestuursreglement: de verhouding tussen afdelingsraad en docentenraad. De parallelie van beide organen kan niet anders dan belemmerend werken bij de ontwikkelingen van het afdelingsbeleid op het gebied van onderwijs en onderzoek en heeft in de praktijk dan ook voortdurend tot verwikkelingen van meer of minder betekenis geleid. Het is bij de huidige constellatie moeilijk uit te maken waar nu eigenlijk het beleid bepaald wordt.

De Instituutsraad als het dagelijks bestuur voor lopende praktische zaken is hier zeker niet competent en pretendeert dit ook niet. Opmerkelijk is dat juist dit orgaan van vier leden steeds het meest efficiënt heeft gewerkt. Als hoogleraar-beheerder, tevens voorzitter van de Instituutsraad, hebben achtereen volgens gefungeerd prof. Jongkees en prof. Lipschits, bijgestaan resp. door de heren Jansen en Baljé als secretaris. Ook de bovengenoemde drie permanente commissies van de afdelingsraad hebben waardevolle praktische arbeid verricht bij de voorbereiding van aan de orde komende zaken. Van deze drie neemt de commissie voor studieleiding een afzonderlijke plaats in, omdat zij vooral een uitvoerende taak heeft ten aanzien van het studieprogramma.

Bij de behandeling der zaken in de afdelingsraad hebben zich als gezegd in de afgelopen cursus de bovenbedoelde moeilijkheden doen voelen. We denken hierbij aan kwesties als de capaciteitsberekening van de afdeling in verband met de toelating der eerstejaars, de herstructurering van het studieprogramma in verband met de Posthumus-ontwerpen (voor dit onderwerp is ook een in het reglement voorziene Algemene Vergadering bijeen geweest) en vooral aan het vraagstuk van het onderwijs in de theoretische geschiedenis en de personele voorzieningen daartoe. Daarbij heeft zich gedurende de laatste maanden gaandeweg een patstelling ontwikkeld door een tegen elkaar opwegen van ongeveer gelijke blokken van in hoofdzaak docenten enerzijds, voornamelijk studenten anderzijds. Dat hier sprake is van een hoogst ongewenste en ongerijnde vorm van polarisatie bij vraagstukken van algemeen instituuts- of afdelingsbelang behoeft geen betoog. Een toevallige afwezigheid van een lid of een blancostem kan in deze situatie doorslaggevend zijn.

Aan de zijde der studenten opereert de A.A. groepering, die in haar program het bindend mandaat heeft opgenomen, maar dit in de praktijk der afgelopen periode in geen enkel geval heeft toegepast. Enige studenten behoren tot de fractie H'71, die meer geneigd is het docentenstandpunt te aanvaarden, dat

veelal vooraf bepaald is in de docentenraad. De geschetste conflictsituatie zal in de toekomst m.i. slechts te vermijden zijn, als de docentenvergadering zich beperkt tot het bespreken van tentamen- en examen-resultaten en afziet van de pretentie het afdelingsbeleid op gebied van onderwijs en studieprogramma te bepalen. Bij de huidige gang van zaken greipt de afdelingsraad alleen een soort platform te worden waar bepaalde besluiten nu eenmaal moeten passeren, omdat het reglement dit vereist, maar waar geen werkelijk overleg plaatsvindt. Een mogelijke verbetering ware hierin misschien ook te brengen, wanneer de Instituutsraad als dagelijks bestuur over de gehele linie zou optreden en zodoende een nauwere samenwerking met de afdelingsraad geëffectueerd zou worden dan nu het geval is. Meer eenheid van bestuur lijkt in ieder geval een onafwijzbare eis van het moment.

Wat mijn eigen mening betreft wil ik hier nog aan toevoegen dat ik als lid van de afdelingsraad op een vrije zetel, gekozen op de A.A.lijst, de huidige frustrerende situatie ten aanzien van de mogelijkheid tot vruchtbare coöperatie der geledingen zeer ernstig opneem. Juist met het oogmerk een dergelijke coöperatie te bevorderen heb ik het aanbod aanvaard om zitting te nemen, toen leden van de A.A. die mij als voortreffelijke studenten bekend waren, daarom vroegen. Dat zeer redelijke en tegemoetkomend geformuleerde voorstellen toch werden afgewezen in enige gevallen acht ik een uiterst betreurenswaardige ontwikkeling.

w.g. A.F.Mellink